

אולם תנאי אחד יש לבנין רוחני זה: אמרה תורה כל שבעת צא מדירת קבע ושב בדירת עראי. והננו נזכרים כי ימצאהו בארץ מדבר ובתהו ילל ישמן, ודוקא שם יסבבנהו יבוננהו. אילו ישבו בכבודו של עולם, איש תחת גפנו ותחת תאנתו – לא היו יכולים לזכות למה שזכו. גם אנחנו, אם רצוננו להבנות ברוחניות של הכלל ישראל, עלינו לצאת מדירת קבע בשביל הקמת הבנין, ולשבת בדירת עראי. אם רצוננו להבנות בעולמנו הפנימי, מוכרחים אנו להפרד מהעולם החיצוני שבו אנו חיים במשך השנה, לוותר על הנוחיות והמתרות של דירתנו שאנו כל כך שוקדים על היופי והפאר שלה, כי רוחניות פנימית אינה סובלת את השקידה על בנין עולמנו החיצוני (מתוך עלי שור ח"ב עמ' תמז-ח).
ע"ע בספר תום ודעת להר"י גינצבורג שליט"א עמ' שמט.

דף יב

רב חסדא אמר מהכא צאו הדר...' אף על פי שדברי תורה מדברי קבלה לא ילפינו, הנביא מגלה על מה דיבר הכתוב בתורה (הערות במסכת סוכה).

מבואר שגם לרב חסדא עיקר הדין נלמד מ'באספך... והכתוב בנחמיה רק מגלה פירושו, פסולת גורן ולא גורן עצמו. ולפי זה מובן היטב שהראיה משם אינה ממעשה שהיה גרידא אלא ממה שחזר ושנה כמה פעמים 'עלי... – ללמדנו בא שאין לסכך בפרי.

[על דרכו של רש"י בכל מקום בש"ס לקרוא למקראות שבנחמיה 'ספר עזרא' – ע' במובא בסנהדרין צג. ולא נמצא (עפ"י בדיקת מחשב) בדברי הראשונים השם 'ספר נחמיה' אלא בפרוש רש"י לספר שמואל (א-ו, יח) ולא יוב (לה, כח)].

זרבי יוחנן אמר לך, הכא דקתני אין מסככיין בהן, לכתחלה הוא דאין מסככיין משום גזרת אוצר, הא דאורייתא שפיר דמי, התם דקתני אינה סוכה אפילו דיעבד מדאורייתא נמי אינה סוכה. רש"י מפרש טעם החילוק, מדוע בחבילות גזרו חכמים כשהניחן לשם סיכוך ואילו בחוטט בגדיש לא גזרו, כי שם שמנענע הסכך לשם סוכה והרי העלה בדעתו ותיקן, אין לגזור משום פעם אחרת שמא יחטוט בגדיש שהרי המעוות תיקן וכל שכן שלא יעוות, אבל כאן אם נתיר באופן שהניח לשם סיכוך, יבוא לישב בה גם כשהניח לייבוש.

והרז"ה והריטב"א פרשו משום שבחבילות מצוי הדבר לכך גזרו חכמים, מה שאין כן חטיטה בגדיש אינה מצויה, ובמלתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן.

[יש מי שאומר שחבילה שהניחה לייבוש ואחר כך נענעה לשם סכך – כשרה, וכמו בחוטט בגדיש שאנו מכשירים בנענוע (מובא בר"ן. וכן נקט בקרבן-נתנאל (אות ת), וע' גם בחדושי הגהות בטור תרכט). והב"ח נחלק על הר"ן מצד הסברא. ונראה שאמנם לסברת רש"י נכונים דברי הר"ן, אך לפי סברת הרז"ה והריטב"א יש סיוע לדעת הב"ח, כי אין להוכיח כלל מנענע בגדיש או פקפוק נסרים להתיר נענוע בחבילות, כי שמא כאן גזרו אף באופן זה משום דשכיח. וכבר נמצא מפורש כן ברמב"ן (במלחמות ה' דף ח בדפי הר"ף) שאין מועיל נענוע בחבילה].
ראה פירוש נוסף בסוגיא [עפ"י הרמב"ם] במרומי שדה להנצי"ב.

(ע"ב) 'מהו דתימא בית קבול העשוי למלאות לא שמייה קיבול קמשמע לן. על שיטות הראשונים להלכה, בדין בית קיבול העשוי למלאות – ע' בשאלות ותשובות לסיכום.

עוד בענין זה, ע' דבר אברהם ח"ג יג; אבי עזרי סוכה ה,ה; שבט הלוי ח"ו קלת; חדושי הגר"ח על הש"ס.

*

בשם הגר"א ז"ל: מנין הסוכות הפסולות שבמסכת זו עולה סכה חסר וא"ו. ומנין הכשרות עולה סוכה מלאה (עפ"י פאת השלחן, עליות אליהו).

דף יג

'אגד בידי שמים לא שמיה אגד'. יש אומרים: דוקא בסכך אין שמו אגד הואיל ואין האגד פוסל מעיקר הדין אלא מגזרת חכמים, לא גזרו אלא באגד שבידי אדם, אבל בדין אגודת אגוד – אגד הוא (וכן נקט הר"ן), ומה ששנינו (בפרה י"א, ט) אגוד שיש בו שלשה קלחים מפסגו וחוזר ואגודם, לא שצריך להפרידו לגמרי אלא נשאר מעורה במקצת והרי הוא אגוד בידי שמים [ולכך אמרו שם פסגו ולא אגדו כשר – מפני שעדיין מחובר הוא ואגוד].
ויש אומרים שאף כלפי דאורייתא אגד בידי שמים לא שמיה אגד, ו'מפסגו' היינו פירוד גמור [ולפי זה מוכח ממה ששנינו פסגו ולא אגדו כשר, שאין האגד באגוד אלא למצוה ולא לעכב] (עפ"י ר"ה וראב"ד. ועתוס').

'אמר רב חסדא: איגד בחד – לא שמיה אגד, שלש – שמיה אגד, שנים – מחלוקת רבי יוסי ורבנן...' פרש"י, הן לענין 'חבילה' לסיכוך הן לענין אגוד. הקשה הגרעק"א מה ראה מחכמים להכשיר, הלא שנינו בפרה שאפילו לא אגד כלל כשר בדיעבד, ואם כן הלא יש לומר שפחות משלשה אינו 'אגד' אלא שאינו מעכב. וכבר הקשה כן הריטב"א. ותירץ שחכמים ורבי יוסי חולקים על משנת פרה וסוברים שלא אגדן פסול.

ומדברי בעל המאור והר"ן נראה שלכל הדעות אגד האגוד מעכב, ולא הכשירו במשנה אלא אגוד שיש בו שלשה קלחים מחוברים שמן הדין אגד בידי שמים שמיה אגד, כנ"ל. ולשיטה זו קושיא מעיקרא ליתא (ע"ע חרושי הגר"ד בנגיס ח"א ס"א, ט).

ויש מתרצים, דוקא בשלשה קלחים שלא אגדם כשר מפני שראוי לאגוד הלכך אין האיגוד מעכב, אבל קלח אחד או שנים שאין ראוי לאגוד – פסול. ויש דוחים תירוץ זה – ע' בריטב"א, בחרושי הגר"ד שם ובשו"ת דובב מישרים ח"ג קלה. עוד בקושית רעק"א – ע' בספר הר צבי.

(ע"ב) 'אבל קוצר יש לו ידות, דניחא ליה דליסכך בהו כי היכי דלא ליבדרין'. התוס' הביאו לפרש [דלא כפרש"י, ר"ה ריטב"א ומאירי], שראשי השיבולים מכבידים על הקשים שלא יתפזרו מעל הסוכה ברוח. ויש מקשים מכאן לשיטת הסוברים שאסור להעמיד הסכך בדבר המקבל טומאה (ע' מגן אברהם תרכט סק"ט), הלא נמצא שהאכלים מעמידים את הסכך על מקומו.
ויש אומרים שאין זה נחשב 'מעמיד' מאחר ואינו אלא מונע שלא תיפסל הסוכה אם תבוא רוח (עפ"י דובב מישרים ח"א ז).

מתוך דבריו שם נראה שמפרש באופן שרוח מצויה מעיפה את הקשים ללא הכבדת השיבולים [ולכן השוה זאת לנידון מקוה שהמסמרים גורמים שהמים לא יחסרו, וזה דומה לרוח מצויה שהמים הולכים הלך וחסור בודאות]. ואולם מדברי כמה פוסקים בבאור דברי השלחן-ערוך (תרכט, ז) מבואר שגם דבר המעמיד את הסכך שלא יעוף נידון כ'מעמיד' את הסכך שמתחת. וטעם